

Wat wordt gevraagd, maar niet gehoord?

Doel van deze studie

Ernstige en langdurige psychische problemen bij jongeren worden soms verkeerd begrepen of te laat gezien in de kinder- en jeugdpsychiatrie (KJP). Een te eenzijdige focus kan ervoor zorgen dat het volledige verhaal en de achterliggende oorzaken niet goed in beeld komen. Deze studie richt zich op hoe kenmerken van ernstige en langdurige psychische problemen momenteel worden onderzocht tijdens het diagnostisch proces in de KJP.

Methode

Deze studie bestaat uit twee fasen:

1. Oriënterende interviews met **8 professionals** om het diagnostische proces in kaart te brengen, en;
2. Focusgroepen met **10 behandelaren**, **8 jongeren** en **5 opvoeders**, om te bespreken op welke manier en op welk moment de kenmerken werden uitgevraagd, en welke belemmerende en helpende factoren er spelen in het zicht op deze kenmerken tijdens de diagnostiek.

Centraal stonden een aantal kenmerken van ernstige en langdurige psychische problematiek: trauma, hopeloosheid, maskeren, de rol van opvoeders en maatschappelijke factoren (zoals sociale media en stigma).

Resultaten

De deelnemers gaven aan dat hoewel de kenmerken van ernstige en langdurige psychische problematiek wel op verschillende manieren werd uitgevraagd, er toch onvoldoende zicht is op deze kenmerken.

Hoe kan dat? Wij vonden 5 thema's:

- Angst om te vragen en angst om te delen.
- Onzichtbaar gedrag van jongeren en de focus op het zichtbare gedrag.
- Tijd en vertrouwen.
- Verschillende percepties op de betekenis van trauma of normaliteit.
- Sociaal culturele verschillen over de rol van sociale media.

Wat betekent dat? Wij denken aan twee redenen:

■ Communicatiekloof

Er lijkt een kloof in de communicatie tussen jongeren, hun omgeving en behandelaren over wat het betekent om ernstige psychische problemen te hebben. Jongeren ervaren hun problemen soms anders of delen ze niet, bijvoorbeeld omdat ze die als normaal zien. Belangrijke maatschappelijke invloeden, zoals sociale media, die een rol spelen in hun leven, worden daarbij niet altijd meegenomen in de diagnostiek.

■ Vicious circle van wantrouwen

Jongeren die zich niet gehoord voelen, kunnen zich terugtrekken, problemen verbergen, situaties vermijden en anderen wantrouwen. Hierdoor herkennen mensen in hun omgeving de signalen minder goed. Dit kan leiden tot wederzijds wantrouwen en uiteindelijk tot een verergering van de psychische problemen van de jongere.

Aan de slag

Voor de klinische praktijk:

1. Om de cirkel van wantrouwen te doorbreken is het belangrijk dat behandelaren een goede relatie opbouwen, ook tijdens de diagnostiek, door actief te luisteren, tijd te nemen en open te communiceren.
2. Betrek een ervaringsdeskundige waar mogelijk tijdens de diagnostiek; zij spreken zowel de taal van de jongeren als in de zorg, en zij zien en horen daardoor misschien de problemen op een andere manier dan de behandelaren.